

Evangelická teologická fakulta

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: Vliv školské legislativy z roku 2016 na chod ZŠ Práčská
Jméno studenta: Jana Gregarová
Vedoucí: Mgr. Michal Pařízek
Oponent: Mgr. Marie Ortová
Studium: JABOK B ETFK kombin. [roč 3]

Studentka si pro svou bakalářskou práci vybrala velmi aktuální téma inkluze a vlivu aktuální legislativy inkluzivního vzdělávání na situaci v jedné pražské škole zřízené podle par 16, odst. 9 Školského zákona (561/2004). Musím konstatovat, že téma je velmi náročné. Zorientovat se v aktuální legislativě je složité a aby text byl srozumitelný, je potřeba dobře vymezit používanou terminologii. Zároveň je třeba rozlišit mezi zdroji ty, které vychází z původní legislativy a ty, které reflektují legislativu aktuální. Těch druhých je výrazně méně. Autorka pracuje ve vybrané škole na pozici asistentka pedagoga. Cíl práce rozdělila na cíl teoretické části (představit speciální školství v ČR a popsat legislativní změny nastavené zákonem 82/2015, který mění Školský zákon). Jeví se to jako cíl poměrně obecný a je škoda, že cíl teoretické a praktické části autorka nepropojila. Cílem praktické části bylo zjistit, jestli nová legislativa ovlivnila chod ZŠ Práčská.

Teoretická část je sestavena ze 4 kapitol. Již na tomto místě musím konstatovat, že nejen v celé teoretické části, ale i části praktické je velké množství faktických nepřesností. Základní problém vidím v tom, že autorka si téma práce jasně nevymezila. Na jednu stranu píše o "speciálních" školách, školách podle par. 16,9 Školského zákona obecně, na druhou stranu na více místech vychází jen z podmínek ZŠ Práčská. Postupně uvedu různé příklady.

V kapitole 1 studentka shrnula vývoj speciálního školství. Nepochopila jsem rozdíl v obsahu kapitoly 1.1 a 1.2. V kapitole 1.2 jsou sice na začátku jmenovány osobnosti a instituce (podle jakého klíče?), končí ale znovu okolnostmi vývoje škol. Školy nezačaly vznikat až na konci 19. století, ústav pro sluchově postižené vznikl již v roce 1786. V kapitole 1.3 Stav speciálního školství po roce 1990 by stálo za to odkázat se na Školský zákon z roku 2014. Až ten změnil názvosloví speciálních škol, byly přejmenovány zvláštní a pomocné školy. Proč se na s. 7 nahoře o základní škole speciální píše v minulém čase? Po přečtení této kapitoly jsem si poprvé kladla otázku, zda autorka píše o "speciálních" školách obecně nebo jen o systému vzdělávání dětí s mentálním postižením.

Další nepřesnosti jsou i v kapitole 1.4, ve které autorka popisuje aktuální situaci. Kromě vyjmenovaných škol se podle Školského zákona zřizují i vyšší odborné školy. Pravidla podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) jsou na tomto typu škol úplně stejná jako ve školách nižších stupňů vzdělávání. Podmínky zařazování dětí do škol podle par. 16,9 jsou uvedeny neúplně, paragraf kromě podmínky konkrétní diagnózy přidává i podmínku další: "...shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření podle odstavce 2 nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání." (viz 561/2004, par. 16, odst. 9). Podle par. 16,9 se mohou zřizovat i odborné školy s maturitou, gymnázia, konzervatoře, není tedy pravda, že se střední vzdělání dosahuje jen na praktických školách a odborných učilištích. Nebo i na tomto místě autorka myslí jen na žáky s mentálním postižením?

V kapitole 2 autorka představila školská poradenská zařízení (ŠPZ). Tvzení, že "...šikana ... stále více přibývá i díky vzniku multikuturní společnosti" (s. 9) považuji za zjednodušující a vedoucí k utváření předsudků. V celé kapitole se studentka odkazuje na vyhlášku 197/2016. To je ale vyhláška hromadná, která kromě jiných novelizuje i vyhlášku 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a ŠPZ. Ve skutečnosti autorka vychází z druhé jmenované, neodkazuje ale na ní. Použité informace ve vyhlášce 197/2016 nejsou. Problematika poradenství v PPP je zúžena jen na ZŠ, ve skutečnosti poskytuje služby dětem, žákům a studentům všech stupňů škol.

Obsahem kapitoly 3 je stručná charakteristika několika diagnóz (mentální postižení, ADHD, PAS, vývojová dysfázie). Autorka tvrdí, že jsou to nejčastější diagnózy žáků se SVP na školách podle par. 16,9 Školského zákona? Kde jsou např. děti se smyslovým postižením, s tělesným postižením. Mám dojem, že kritérium výběru byly převažující diagnózy na ZŠ Práčská, explicitně to uvedeno není. Není také pravda, že na školách podle par. 16,9 pracují učitelé jen se žáky s leh-

kým a středním mentálním postižením, vždyť i základní školy speciální, na kterých se vzdělávají děti s těžkým mentálním postižením jsou zřízeny podle par. 16,9. Poruchy autistického spektra a vývojová dysfázie jsou popsány jen velmi rámcově. Čtenář si nemůže představit, v čem má být specifický přístup k jejich vzdělávání. Metoda strukturovaného učení už není jediná metoda, která se pro vzdělávání dětí s PAS používá.

V kapitole 4 je popsána aktuální legislativa. Chybí mi zmínka o Úmluvě o právech osob s postižením, která v článku 24 vymezuje rámec aktuální legislativy. I v této kapitole je nejasně odkazováno na zákon 82/2015, který je ale jen novelou Školského zákona, ze kterého je potřeba citovat. I v této kapitole je uvedeno neúplně vymezení škol zřizovaných podle par. 16,9. Ta část zákona 82/2015, která novelizuje vzdělávání dětí se SVP vzešla v platnost až 1. 9. 2016, ne v r. 2015. Na s. 20 jsou vybrána některá podpůrná opatření (PO), v zákoně je jich více. Podle čeho autorka vybírala uvedená PO? Nerozumím rozlišení škol na s. 21 pod písmeny a) až c). Co je běžná škola podle 16,9? Trojí rozlišení neexistuje. Buď je běžná škola, škola hlavního proudu nebo škola podle par. 16,9. V kapitole studentka nereflektuje upřednostňovanou možnost vzdělávání žáků se SVP v běžných školách. Byl to také záměr, i když explicitně nevyjádřený? Na s. 22 je odkaz na par. 19 Školského zákona, jedná se ale o paragraf vyhlášky 72/2016.

Jako praktická část jsou označeny kapitoly 5-7. V kapitole 5 autorka charakterizovala vybranou školu ZŠ Práčská v Praze. Hned v prvním odstavci je nepřesné tvrzení ve větě "škola poskytuje vzdělávání žákům jak se SVP, tak také žákům s lehkým mentálním postižením" (s.23). Děti s LMP jsou přece také děti se SVP. RVP pro zvláštní vzdělávání nikdy neexistoval ani neexistuje. Výstupy, které má žák zvládnout v obdobích do 3., 5. a 9. ročníku jsou uvedeny v RVP ZV. V ŠVP už musí být obsahy rozděleny do konkrétních ročníků. Pokud se výstupu upravují konkrétním dětem s lehkým mentálním postižením, použije se k tomu individuální vzdělávací plán. V další charakteristice školy jsou uvedeny takové podrobnosti, které s cílem práce nesouvisí. Uvažují, proč děti s doporučeným PO asistent pedagoga nemohou docházet do družiny samy. Je vhodné takto obecně nastavené opatření?

V kapitole 6 je popsána metodika autorčina šetření, jde o analýzu dokumentů školy a kvantitativní šetření zpracované pomocí dotazníku předloženého několika zaměstnancům školy.

Výzkumné otázky neodpovídají dobře cíli šetření. Otázky 1 a 2 předjímají vliv novely zákona na chod školy - připouští jen dva aspekty, a to změnu diagnóz dětí zařazených do ZŠ Práčská a odchod některých žáků do běžné školy (nemusí být jen spádová). Další otázky se ptají na názor na novelu zákona obecně, nejsou aplikovány na situaci hodnocené školy.

Kapitola 7 je vyhodnocením šetření. Podle dokumentace školy byly sestaveny tabulky 1-3, sice dost promyšlené a zajímavé, ale abychom mohli rozhodnout, jaký má novela vliv na školu, potřebovali bychom porovnání se stavem před platností novely. Z tabulky 1 lze jen odečíst, že do ZŠ Práčská nastoupilo víc dětí než odešlo a příčinou odchodu je většinou stěhování, ne odchod na spádovou školu (jen 2 případy).

Podle jakého kritéria autorka vybrala respondenty pro své šetření (5 pedagogů z celkového počtu 11)? Jaké pozice ve škole zastávají? Z odpovědí respondentů je zřejmé, že s legislativou jsou seznámeni jen povrchně. Uvažují, jak s tímto faktem pracovat při vyhodnocení šetření a zda má smysl se respondentů ptát na něco, o čem nejsou dobře informováni. Oceňuji, že autorka toto dobře refletovala v závěru práce. Otázky pro respondenty (s.33-34) byly rozděleny do tří oblastí, poslední oblast ale kromě otázek na novelu vyhlášky zahrnuje i otázky na budoucnost školy a osobní pozice ve škole. Nesrozumitelná je pro mě otázka 9 "Co to pro vás konkrétně znamená?" Co se tím myslí? Zřejmě si s tím nevěděli rady ani respondenti, mám dojem že odpověděl jen jeden. Cíl praktické části bylo naplněn jen částečně. Důvodem je hlavně chybějící vymezení toho, jak pro účely výzkumu autorka rozumí pojmu "chod" školy a dále nepromyšleně formulovanými a s cílem nesouvisejícími položkami dotazníku.

V závěru práce jsem našla další autorčin výrok pro mne zavádějící: "myslím si, že žáci s LMP se nikdy nemohou rovnat svým vrstevníkům bez mentálního postižení" (s. 47). Záleží přece na tom, jaká kritéria porovnávání zvolíme a také na tom, jaké budeme preferovat cíle vzdělávání jak pro děti s tak bez mentálního postižení.

Po grafické stránce je práce na celkem dobré úrovni, drobná chyba je např. v obsahu (název kapitoly 6 jiným písmem než názvy jiných kapitol). Zásadní chybou je dvojitý až trojitý způsob citování. K odkazování na nepřímé citace z knižních zdrojů je použit harvardský systém, pro odkazování na nepřímé citace z elektronických zdrojů a na přímé citace je použit systém průběžných poznámek. Odkazování na elektronické zdroje je nejednoznačné, je uvedena např. jen adresa www.zakonyprolidi.cz, přičemž v seznamu na konci práce je tato adresa uvedena u více zdrojů. Na který je tedy odkazováno? Viz se píše bez tečky. Gramatických chyb je přiměřeně.

Navrhované hodnocení:

E

Zdůvodnění, závěr:

Autorka si pro svou práci zvolila opravdu těžké téma. Nepodařilo se jasně vymezit a zúžit popi-
sovanou problematiku. V textu je mnoho faktických nepřesností. Na situaci škol podle par. 16,9
a konkrétně na vybranou školu, ve které sama pracuje se nepodařilo nahlédnout s racionálním
odstupem. Obsah dotazování je ovlivněn obecnou argumentací veřejnosti i pracovníků "speciál-
ních škol" proti inkluzi. U pracovníků jmenovaných škol je to částečně pochopitelné, bylo by ale
dobré i toto reflektovat. Cíl práce je naplněn jen částečně, špatný je způsob odkazování.
Práci ještě doporučuji k obhajobě, zda bude obhájena bude záviset na průběhu obhajoby. Před-
stavuji si, že autorka především vymezí základní terminologii a téma, kterému se věnovala.

Otázky, podněty k diskusi při obhajobě:

Kromě vyjádření k poznámkám uvedeným v textu posudku může autorka při obhajobě zodpově-
dět následující otázky:

1. Co pro vás samotnou je největším přínosem proinkluzivní novely školského zákona? Co bylo
pro vás přínosem při psaní bakalářské práce?
2. Jak vnímáte pozici asistenta pedagoga ve školách zřízených podle par. 16, odstavce 9 Škol-
ského zákona, co je podle vás jeho hlavním úkolem?

Doporučuji/nedoporučuji k obhajobě:

doporučuji

V Praze 7. 6. 2018

.....
podpis oponenta práce